

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Pitsaermolen met tuin

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Titel:	Pitsaermolen met tuin
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Landen
Deelgemeente:	Rumsdorp
Bron:	Schepping: 2013-07-25 Bijwerken: 2018-10-24 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134204
Coördinaten:	Breedte: 5.07689858391 Lengte: 50.76910797

Primaire tekst

Overblijfsels van een oude sierbeplanting (bruine beuken, reuzenlebensboom) bij een tussen 1880 en 1916 tot herenhuis omgebouwde molenaarswoning en molencomplex.

De watermolen van Rumsdorp wordt op de Ferrariskaart (1771-1775) ongeveer 250 m meer naar het zuiden gesitueerd dan zijn huidige ligging. Waarschijnlijk gaat het om een vergissing (niet uitzonderlijk bij Ferraris), want op de Primitieve kadasterkaart, opgemaakt in 1828, neemt de watermolen zijn huidige plaats in ten noorden van het dorp, waar hij ongetwijfeld vanouds heeft gestaan. Het ging om een gesloten hoeve, toen eigendom van dokter Jean-François Stevens. In de oostvleugel, die aan de Molenbeek paalt, was de watermolen ondergebracht. De door de eigenaar bewoonde zuidvleugel keek uit over het molenreservoir, in feite niet meer dan de verbrede en apart gekadastreerde bedding van de Molenbeek vlak voor het waterrad. In 1850 werd op een weiland ten zuiden van de molenhoeve een gebouwtje opgetrokken, dat tot circa 1870 als brouwerij dienstdeed en in 1880 werd omgebouwd tot herenwoning. Loodrecht hierop werd in 1895 – toen ook de elektriciteit haar intrede deed in het bedrijf – een koetshuisvleugel gebouwd, die in 1913 aanzienlijk werd verlengd. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het woonhuis voor een laatste maal verbouwd en vergroot. Een oude Ansichtkaart toont het huis vóór deze verbouwing: een dubbelhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen met een mezzanine onder een zadeldak. Natuurstenen vensterlijsten en banden vormen de enige versiering. Opmerkelijk is de fraaie glazen wintertuin op het drie traveeën brede terras voor de ingang deur. De toenmalige eigenaar, burgemeester Joseph Pitsaer, zette een 'cimentier' aan het werk, die de ramen van kunstig geprofileerde lijsten voorzag (maar de oorspronkelijke vorm met afgeronde bovenhoeken bleef herkenbaar) en het baksteenmetselwerk achter een cementbepleistering met imitatievoegen deed verdwijnen. Links werd een brede, torenachtige hoektravee van drie bouwlagen onder een plat dak (oorspronkelijk met balustrade) toegevoegd, in blote baksteen, op de venteromlijstingen en een erker met balkon na. In de zijgevel van deze aanbouw werd een tweede ingang deur aangebracht met bordes en balustrade. De wintertuin werd rond 1925 afgebroken en vervangen door de huidige erker, oorspronkelijk met balkon.

In 1859 werd de bestaande moestuin, 22 are groot en palend aan de zuidwestelijke vleugel van de molenhoeve, gedeeltelijke ommuurd. De percelen tussen de molenhoeve en de dorpskerk waren al eerder samengevoegd tot een groot boomgaardperceel van nagenoeg één hectare. Het lijkt weinig twijfel dat deze boomgaard, met de dorpskerk en de fameuze 'motte' van Rumsdorp (een volmiddeleeuwse burchtheuvel) als eindpunt, ook een decoratieve functie had, nut en sier, zeker vanaf 1880, want hij strekte zich uit tot voor het pas gebouwde woonhuis. Zoals blijkt uit bovenvermelde Ansichtkaart lag voor het huis, binnen dit boomgaardperceel, ook een vijver, die gevoed werd met water van de Molenbeek. De oevers van deze vijver werden rond 1930

met beton afgeboord en tot omstreeks 1960 werd hij als zwembad gebruikt. In 1980 werd hij gedempt. Een met betontegels verhard tennisveld (verdwenen) behoorde eveneens tot de uitrusting.

De poort van de molenhoeve (aan de huidige Pitsaerlaan) was niet de enige toegang. Op de stafkaart van 1904 is een smalle, opgehoogde weg te zien die parallel met de Spikkaertstraat op het molencomplex toeliep en die de eigen toegang tot het residentiële gedeelte vormde. Bij de verbouwing van 1916 kreeg het woonhuis een nieuwe oprit vanuit het westen. Deze oprit, oorspronkelijk afgezoomd met fijnspar (*Picea abies*) die later vervangen werden door Noorse esdoorns met donkerbruin blad (*Acer platanoides* 'Faassen's Black'), wordt weergegeven op de stafkaart van 1932. De huidige sierbeplanting blijft beperkt tot de onmiddellijke omgeving van het huis en omvat slechts een paar oude bomen, met name een reuzenlebensboom (*Thuja plicata*) en, kort bij het huis, twee bruine beuken (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'). De beuken hebben stamomtrekken tot meer dan 4 m en werden aangeplant rond 1880, toen het woonhuis werd gebouwd.

Merkwaardige bomen (opname 23 mei 2000)

Het cijfer in vet geeft de stamomtrek in centimeters weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte.

- 1. bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') **398**
- 3. reuzenlebensboom (*Thuja plicata*) **218**
- 9. bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') **427**

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Pitsaer, Hubert

Auteur: Wijnant, Jo

Datum: 2008

Titel Text: Tuin bij de Pitsaermolen

Grafische documenten

Cahier16_Pitsaermolen_01 (Pauwels, Oswald, 31-03-2008, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Oudste kadastrale legger 212 Rumsdorp, art. 168 en 180.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale opmetingsschetsen Rumsdorp 1851 nr. 2, 1871 nr. 2, 1880 nr. 2, 1895 nr. 2, 1913 nr. 1 en 1917 nr. 1.

DELMEIRE R., *Molens van Groot-Landen*, in *Ons Landens Erfdeel*, 8(24), 1985, p. 32-36.

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Pitsaermolen met tuin

DE SCHEPPER J. & PAESMANS G., *Beschermingsvoorstel de watermolen, gen. Pitsaermolen, de SintGilliskapel en de onmiddellijke omgeving (monument & dorpsgezicht) te Landen (Rumsdorp)*, Leuven, archief Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, dossier nr. B 2.061.

Relaties

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/166>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121573>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200137>

Beknopte karakterisering

Datering: derde kwart 19de eeuw, vierde kwart 19de eeuw, vóór WO I

Typologie: boerenwoningen, duiventillen, gesloten hoeven, molenaarswoningen, ommuurde moestuinen, paardenstallen, poorten (bijgebouwen), schuren, stallen, tuin- en parkbeplantingen, watermolens